

LIETUVOS POLICIJOS GENERALINIS KOMISARAS

**ĮSAKYMAS
DĖL SPROGMENŲ GAMYBOS SAUGOS, ATITIKTIES VERTINIMO IR SPROGMENŲ
TECHNINIŲ DOKUMENTŲ SUDERINIMO TAISYKLIŲ PATVIRTINIMO**

2016 m. gruodžio 23 d. Nr. 5-V-1089

Vilnius

Įgyvendindamas 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/28/EB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su civiliniam naudojimui skirtų sprogmenų tiekimu rinkai ir priežiūra, nuostatų suderinimo (OL 2014 L 96, p. 1) 2, 3 ir 4 priedų nuostatas bei vadovaudamasis Lietuvos Respublikos sprogmenų apyvartos kontrolės įstatymo (2016 m. birželio 29 d. įstatymo Nr. XII-2527 redakcija) 3 straipsnio 4 dalimi, 4 straipsnio 2 dalimi ir 11 straipsnio 2 dalimi:

1. T v i r t i n u Sprogmenų gamybos saugos, atitikties vertinimo ir sprogmenų techninių dokumentų suderinimo taisykles (pridedama).

2. N u s t a t a u, kad šis įsakymas įsigalioja 2017 m. sausio 1 d.

Policijos generalinis komisaras

Linas Pernavas

PATVIRTINTA

Lietuvos policijos generalinio komisaro

2016 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 5-V-1089

SPROGMENŲ GAMYBOS SAUGOS, ATITIKTIES VERTINIMO IR SPROGMENŲ TECHNINIŲ DOKUMENTŲ SUDERINIMO TAISYKLĖS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Sprogmenų gamybos saugos, atitikties vertinimo ir sprogmenų techninių dokumentų suderinimo taisyklės (toliau – taisyklės) nustato bendruosius saugos, sprogmenų techninių dokumentų suderinimo, atitikties vertinimo reikalavimus, privalomus visiems fiziniams ar juridiniams asmenims, kitoms organizacijoms arba jų padaliniams, gaminantiems sprogstamąsias medžiagas, sprogdinimo priemones ir sprogmenis (toliau vadinama – sprogmenys), derinantiems šių sprogmenų techninius dokumentus prieš pradedant juos gaminti, konstruojantiems ir bandantiems sprogmenis, vykdančiams sprogmenų atitikties įvertinimą, taip pat projektuojantiems, statantiems, rekonstruojantiems, remontuojantiems statinius, kuriuose bus arba yra atliekami nurodytieji darbai.

2. Šios taisyklės netaikomos sprogmenų apyvartai, kurią atlieka Lietuvos Respublikos specialaus statuso subjektai, nurodyti Lietuvos Respublikos sprogmenų apyvartos kontrolės įstatymo (toliau – Įstatymas) 1 straipsnio 3 dalyje.

3. Šiose taisyklėse vartojamos sąvokos:

3.1. **Deflagracija** – sprogstamųjų medžiagų sudegimas joms nesprogstant.

3.2. **Gamybos saugos analizė** – sprogmenis gaminančios įmonės parengtas dokumentas, kuriame nustatomos nelaimingų atsitikimų gaminant sprogmenis tikimybės, išnagrinėtos priemonės, kaip išvengti tokių nelaimingų atsitikimų ar sumažinti jų padarinius.

3.3. **Inicijuojantis įtaisas** – sprogdinimo priemonė, skirta sprogmenis pagrindinio užtaiso sproginimui sukelti.

3.4. **Pavojinga zona** – erdvė aplink sprogmenį, kurioje gali pasireikšti šio sprogmenis sproginimo poveikis, pavojingas žmogaus gyvybei ar sveikatai, materialiajam turtui, aplinkai.

3.5. **Rizikos kategorija** – visuma sprogmenų, pasižyminčių tokiu pat arba artimu jautrumu išorės veiksniams ir panašiu sproginimo poveikiu.

3.6. **Saugykla** – statinys, pastatas, teritorijos dalis, stovinti transporto priemonė, naudojami sprogmenims laikyti.

3.7. **Sprogioji patalpa (pastatas, statinys, darbo vieta)** – patalpa (pastatas, statinys, darbo vieta), kurioje dėl vykdomos veiklos gali būti sprogmenų.

3.8. **Sprogioji teritorija** – teritorija, kurioje yra saugykla ar saugyklos; sprogmenų gamybos, užtaisymo, pakavimo dirbtuvės ar cechai, tyrimo ar bandymų laboratorijos; bandymų poligonai; sprogmenų naikinimo vietos.

3.9. **Sprogmenų suderinamumo grupė** – visuma sprogmenų, pasižyminčių tokiu pat arba artimu pavojingumu juos gaminant arba naudojant.

3.10. **Svaidentysis užtaisas** – svaidomosios sprogstamosios medžiagos užtaisas, skirtas šaudmens sviediniui iš ginklo vamzdžio išsviesti arba iššauto sviedinio atskiroms dalims išsvaidyti.

3.11. **Užtaisas** – sprogstamosios medžiagos kiekis, esantis sprogmenyje.

3.12. **Techninė specifikacija** – dokumentas, kuriame nustatyti techniniai reikalavimai, kuriuos turi atitikti sprogmuo.

3.13. **Darnusis standartas** – standartas, kaip yra apibrėžta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1025/2012 dėl Europos standartizacijos, kuriuo iš dalies keičiamos Tarybos direktyvos 89/686/EEB ir 93/15/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/9/EB, 94/25/EB, 95/16/EB, 97/23/EB, 98/34/EB, 2004/22/EB, 2007/23/EB, 2009/23/EB ir 2009/105/EB ir

panaikinamas Tarybos sprendimas 87/95/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 1673/2006/EB (OL 2012 L 316 p. 12–33) 2 straipsnio 1 punkto c papunktyje.

3.14. Europos Sąjungos atitikties deklaracija – gamintojo rengiamas dokumentas, patvirtinantis, kad įvykdyti taisyklių 1 priede nustatyti esminiai saugos reikalavimai.

3.15. Kitos šiose taisyklėse vartojamos sąvokos atitinka sąvokas, apibrėžtas Įstatyme, Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatyme ir Lietuvos Respublikos darbo kodekse (toliau – Darbo kodeksas).

4. Darbdavys privalo:

4.1. nustatyti kiekvieno gaminamo sprogmenis ir kitų gamybos procese susidarančių medžiagų rizikos kategoriją ir suderinamumo grupę, nurodyti jas sprogmenų gamybos normatyvinėje dokumentacijoje, parengti gaminamų sprogmenų nustatytos formos dokumentaciją ir naudojimo instrukcijas, teisės aktų nustatyta tvarka ženklinti pagamintus sprogmenis ir (arba) jų pakuotes;

4.2. šių taisyklių nustatyta tvarka atlikti gamybos saugos analizę;

4.3. atlikti visus bandymus, reikalingus gaminamų sprogmenų pavojingumui nustatyti ir galimo sprogimo poveikiui įvertinti;

4.4. parengti sprogmenų gamybos toje įmonėje gamybos saugos tvarkos aprašą;

4.5. užtikrinti besąlygišką gamybos saugos reikalavimų laikymąsi visose gamybos grandyse ir visuose lygiuose;

4.6. užtikrinti pagamintų sprogmenų atitiktį nustatytiems saugos reikalavimams, o prieš pateikdamas savo pagamintus sprogmenis į rinką gauti notifikuotos įstaigos sertifikatą, kad sprogmenys tokius reikalavimus atitinka.

5. Šių taisyklių 1 punkte nurodyti asmenys gali nusistatyti griežtesnius reikalavimus sprogmenų gamybos saugai, negu nurodyti šiose taisyklėse.

II SKYRIUS BENDROSIOS GAMYBOS SAUGOS PRIEMONĖS

6. Kiekvienoje įmonėje turi būti atlikta gamybos saugos analizė. Numačius įmonėje pradėti gaminti naują produkciją, naudoti naujas sprogstamąsias medžiagas ar sprogmenis arba taikyti naujus darbo procesus, perstatyti patalpas ar keisti jų paskirtį, kurti ar modifikuoti įrenginius, naudoti naujas transporto priemones ar konvejerius, pertvarkyti darbo aplinką ar darbo vietas, būtina atlikti papildomą gamybos saugos analizę ir suderinti sprogmenų gamybos techninius dokumentus su Policijos departamentu prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – Policijos departamentas). Policijos departamentas, vertindamas techninius dokumentus, galutines išvadas derina su Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos atstovais. Sistemingai ir kiekvieną kartą, kai įvyksta reikšmingas (turintis įtakos) pokytis, pavyzdžiui, pradedant naudoti naujas medžiagas, naujas darbo priemones, pakeičiant technologinius procesus, gamybos saugos analizė turi būti atnaujinama.

7. Gamybos saugos analizės, atliktos pagal šių taisyklių 8 punktą, išvadas turi patvirtinti darbdavys.

8. Atliekant gamybos saugos analizę, turi būti nustatoma:

8.1. sprogimo sukeltų avarių tikimybė ir kiekvienu atveju nustatomi įmonės darbuotojams ir aplinkai keliamo pavojaus pobūdis ir dydis vadovaujantis Nelaimingo atsitikimo tikimybių aprašu (3 priedas);

8.2. priemonės, kurių būtina imtis siekiant išvengti avarių ir nelaimingų atsitikimų bei apriboti jų padarinius;

8.3. gaminamų, perdirbamų arba naudojamų sprogmenų rizikos kategorijos ir jų suderinamumo grupės (4 priedas);

8.4. gaisro ar sprogimo tikimybė, atsižvelgiant į atliekamas operacijas ir naudojamus priemones;

8.5. pavojingų zonų ribos, atsižvelgiant į gaminamų, perdirbamų arba naudojamų sprogmenų kategorijas ir kiekius (5 priedas);

8.6. apsauginių ekranų ir įrenginių, atskiriančių greta esančius pastatus nuo sproginimo ar gaisro poveikio ir sumažinančių pavojingų zonų ribas, efektyvumas;

8.7. paviršiaus reljefo ir statinių išdėstymo įtaka pavojingų zonų riboms.

9. Vadovaudamasis gamybos saugos analizės rezultatais sprogmenų gamintojas rengia sprogmenų gamybos saugos tvarkos aprašą.

10. Sprogmenų gamybos saugos tvarkos aprašas nustato privalomus sprogiųjų teritorijų, zonų, patalpų ir darbo vietų, technologinių įrenginių, ventiliacijos ir šildymo, elektros įrenginių, transporto priemonių, pakrovimo ir iškrovimo darbų, sandėliavimo saugos reikalavimus, taip pat nustato saugius veikimo būdus, atliekant darbus su sprogmenimis. Šiame apraše atskiruose skyriuose aprašomi kiekvienos gamybinės patalpos saugios gamybos reikalavimai.

11. Visi įmonės vidaus norminiai teisės aktai, susiję su darbų organizavimu ir darbuotojų sauga bei sveikata, rengiami atsižvelgiant į sprogmenų gamybos saugos tvarkos aprašo nuostatas ir gamybos saugos analizės rezultatus.

12. Gamybinės patalpos saugios gamybos reikalavimuose nurodoma:

12.1. asmuo, atsakingas už patalpos užrakinimą pasibaigus darbo laikui, ir rakto saugojimo vieta;

12.2. šioje patalpoje leidžiamų atlikti operacijų sąrašas;

12.3. sprogmenų, kitų galinčių būti patalpoje ir naudojamų pavojingų medžiagų rūšys, maksimalūs jų kiekiai ir darbo zonos, kur jie turi būti laikomi;

12.4. maksimalus skaičius žmonių, priklausančių arba nepriklausančių įmonės personalui, kurie nuolat ir trumpą laiką gali būti patalpoje, kai joje yra sprogmenų;

12.5. patalpoje saugomos atliekos, maksimalus leistinas jų kiekis ir pakavimo būdai;

12.6. darbuotojų veiksmai gaisro, audros atveju, dingus šviesai ar elektros srovei arba bet kokių kitų atveju, kai gali kilti sproginimo pavojus;

12.7. reikalingų įrankių ir nešiojamų (kilnojamų) įrenginių sąrašas;

12.8. maksimalus per valandą ar per dieną darbo vietoje pagaminamas produkcijos kiekis.

13. Kiekvienoje darbo vietoje, kur yra sproginimo pavojus, įrenginių valdymas ir priežiūra, darbo metodai turi būti organizuoti taip, kad staiga nepakistų darbo ritmas, taip pat kad dirbantis (prižiūrintis) darbuotojas nepradėtų skubėti ilgą laiką atlikdamas besikartojančius veiksmus.

14. Jokia darbo užmokesčio forma neturi skatinti darbuotojų, dirbančių darbo vietose, kuriose yra sproginimo pavojus, gaminti daugiau produkcijos, negu yra nustatyta atsižvelgiant į gamybos technologiją, pertraukas, būtinas dirbant įtempto dėmesio reikalaujantį darbą, laiką, reikalingą pasirengti darbui ir prižiūrėti įrenginiams. Produkcijos kiekis, nurodytas taisyklių 12.8 papunktyje, jokiais aplinkybėmis negali būti viršijamas.

III SKYRIUS

STATINIŲ, PASTATŲ, DARBO VIETŲ IR JŲ IŠDĖSTYMO, PAVOJINGŲ DARBŲ ATLIKIMO REIKALAVIMAI

PIRMASIS SKIRSNIS

STATINIAMS, PASTATAMS BEI JŲ IŠDĖSTYMOI KELIAMIS REIKALAVIMAI

15. Siekiant užtikrinti gamybos saugą, turi būti laikomasi šiame skyriuje išdėstytų reikalavimų ir kitų teisės aktų reikalavimų.

16. Kiekvienoje įmonėje turi būti parengtas jos teritorijos planas, jame nurodytos visos įmonės sprogiosios teritorijos, pažymėtos pavojingų zonų ribos apie kiekvieną statinį. Jeigu kuri nors teritorijos dalis pakliūva į dvi skirtingo pavojingumo zonas, ji priskiriama didesnio pavojingumo zonai. Sudarant planą būtina numatyti galimą įmonės išplėtimą, susijusį su vėlesniu sprogiųjų statinių statymu.

17. Sprogiojoje teritorijoje sprogmenų tyrimai ir bandymai, sprogstamųjų medžiagų gamyba, sprogmenų užtaisymas, sprogmenų surinkimas, jų pakavimas, sprogmenų sandėliavimas turi būti atliekami atskiruose pastatuose.

18. Sprogmenys gali būti užtaisomi, surenkami ir pakuojami tuose pačiuose pastatuose, kuriuose gaminamos sprogstamosios medžiagos, jeigu:

18.1. pastatų išdėstymas, išvengiant tarpinio gaminių laikymo sandėliuose ir jų transportavimo, leidžia sumažinti darbuotojų, dirbančių esant sprogimo pavojui, skaičių;

18.2. gamybos saugos analizė parodo, kad kiekvienam darbuotojui keliamas pavojus nėra didesnis negu tuo atveju, kai operacijos atliekamos skirtinguose pastatuose.

19. Sprogiosios teritorijos ribos turi būti pažymėtos įspėjamaisiais ženklais vadovaujantis Saugos ir sveikatos apsaugos ženklų naudojimo darbovietėse nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 1999 m. lapkričio 24 d. įsakymu Nr. 95 „Dėl Saugos ir sveikatos apsaugos ženklų naudojimo darbovietėse nuostatų“, arba aptvertos tvoromis su įspėjamaisiais užrašais, gerai matomais prie jų prieinantiems asmenims.

20. Sprogiojoje teritorijoje turi būti pažymėti žmonių judėjimo maršrutai – takai (toliau – takai) ir autotransporto judėjimo maršrutai – keliai (toliau – keliai), jie turi būti apšviesti, jei įmonės veikla vykdoma tamsiuoju paros metu.

21. Sprogiosiose patalpose, evakuacijos keliuose, gaisriniame poste turi būti įrengtas avarinis apšvietimas su I kategorijos elektros energijos tiekimu arba autonominiu elektros energijos šaltiniu. Patalpų avarinis apšvietimas turi užtikrinti ne mažesnę kaip 1 lx apšvietumą grindų lygyje.

22. Takus būtina apsaugoti, kad jais besinaudojantys darbuotojai išvengtų bet kuriame pastate įvykusio sprogimo padarinių, nuo sprogimo lengvai nugriaunamų sienų jie turi būti įrengiami ne mažesniu kaip R5 atstumu.

23. Priešais lengvai nugriaunamą pastato sieną pavojingoje zonoje Z4 negali būti jokių statinių. Jeigu gamybą aprūpinančioms arba avarinių tarnybų transporto priemonėms nėra galimybių kitaip patekti į pastatą, per minėtą zoną Z4 gali būti įrengtas privažiavimo kelias, tačiau judėjimas tokiu keliu turi būti kontroliuojamas arba kelias turi būti tinkamai apsaugotas pylimais ar apsauginėmis sienomis.

24. Takai turi būti atskirti nuo kelių, kuriais vežami sprogmenys, dar nesupakuoti gabenti viešaisiais keliais, išskyrus atvejus, kai neįmanoma kitaip pasiekti reikiamo pastato. Tokiu atveju šių sprogmenų gabenimas nutraukiamas darbuotojams einant kiekvienos pamainos pradžioje ir pabaigoje bei prasidedant ir baigiantis kiekvienai bendrai pertraukai, numatyta Darbo kodekso 157 straipsnyje. Keliai turi būti įrengti taip, kad būtų išvengta gabenamo krovinio sprogimo perdavimo į kitus pastatus, kuriuose yra sprogmenų ir darbuotojų.

25. Statiniai, kuriuose gali kilti gaisras ar įvykti sprogimas ne dėl sprogmenų gamybos, pvz., garažai, degių (bet nepriskirtų sprogstamosioms) medžiagų saugyklos, medienos sandėliai, stalių dirbtuvės, suskystintų dujų saugyklos, neturi būti sprogiojoje teritorijoje ir išdėstomi už zonos Z5 ribų.

26. Saugos atstumai tarp sprogiojoje teritorijoje esančių pastatų ar statinių turi būti ne mažesni kaip R3, o tarp bet kurio iš šių pastatų ar statinių ir už šios teritorijos esančio pastato ar statinio (tiek priklausančio sprogmenų gamybos įmonei, tiek ir nepriklausančio jai) turi būti ne mažesni kaip R5.

27. Sprogmenų gamybos, saugojimo ar perdirbimo statinys (jo dalis) turi būti suprojektuotas ir pastatytas taip, kad kilus gaisrui ar įvykus sprogimui statinio laikančiosios konstrukcijos tiek laiko galėtų išlaikyti jas veikusias ir dėl gaisro atsiradusias apkrovas, tiek laiko būtų apribotas ugnies bei dūmų plitimas statinyje, kad statinyje esantys žmonės galėtų saugiai išeiti iš jo ar būtų galima juos išgelbėti kitomis priemonėmis. Turi būti maksimaliai išvengta gaisro ir sprogimo išplitimo į gretimus statinius, turi veikti žmonių išėjimo ir gaisro gesinimo sistemos, turi būti maksimaliai užtikrintas gelbėtojų (ugniagesių) darbo saugumas.

28. Sprogmenų gamybos, saugojimo ar perdirbimo pastatai turi būti vieno aukšto, I atsparumo ugniai laipsnio, be rūšio. Jų vidinei ir išorinei apdailai, apšiltinimui ir kitiems tikslams panaudotos medžiagos turi būti ne žemesnės kaip A2 degumo klasės (nedegios). Tūriniai planiniai

bei inžineriniai sprogųjų pastatų ir patalpų sprendiniai turi atitikti A_{sg} kategorijos pagal sprogimo ir gaisro pavojų pastatams keliamus reikalavimus.

29. Planuojamai sprogmenų gamybai turi būti nustatyta sanitarinė apsaugos zona, vadovaujantis Sanitarinės apsaugos zonų ribų nustatymo ir režimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. rugpjūčio 19 d. įsakymu Nr. V-586 „Dėl Sanitarinės apsaugos zonų ribų nustatymo ir režimo taisyklių patvirtinimo“. Pastatai turi būti suprojektuoti ir pastatyti taip, kad jų viduje įvykusio sprogimo poveikis greta pastatų buvusiems žmonėms būtų minimalus (ši nuostata netaikoma sprogimo metu pastato viduje buvusiems ir jo poveikio negalėjusiems išvengti žmonėms).

30. Jeigu sprogiojo pastato viduje ar už jo ribų darbui būtini statiniai, kuriuose darbo vietos turi būti įrengtos skirtinguose lygiuose (antresolės, etažerės, platformos ir t. t.), šias darbo vietas reikia įrengti taip, kad viename lygyje įvykus avarijai, jos padarinių poveikis kituose lygiuose esančioms darbo vietoms būtų minimalus. Bet kuriuo atveju be vidinių laiptų turi būti įrengti ne mažiau kaip vieni išoriniai laiptai galimai darbuotojų evakuacijai iš viršutinių lygių užtikrinti ir sudaryti galimybę avarinių tarnybų darbuotojams patekti į patalpas. Minėti laiptai bei evakuaciniai išėjimai iš sprogmenų gamybos, saugojimo ir naudojimo pastatų turi būti įrengti labiausiai nuo sprogimo poveikio apsaugotose zonose. Rekomenduotina, kad skirtinguose lygiuose esančios darbo vietos veikiant įrenginiams nebūtų užimtos visos vienu metu. Kai darbui naudojamos kelių lygių platformos ir kiekvienoje darbo vietoje yra sprogimo pavojus, neleidžiama vienu metu dirbti daugiau negu viename lygyje.

ANTRASIS SKIRSNIS

PASTATŲ ELEMENTAMS KELIAMI REIKALAVIMAI

31. Statybinės medžiagos ir dangos turi būti parinktos taip, kad neįvyktų jokia pavojinga reakcija sprogmenims prisilietus prie patalpos grindų, sienų, lubų ar konstrukcijų arba patrynus į jas dėl cheminės reakcijos, elektrostatinųjų ar elektromagnetinių laukų.

32. Sprogiųjų patalpų, kuriose gali būti sprogstamųjų medžiagų dulkių, sienos ir lubos turi būti lygios, kad būtų galima lengvai nuvalyti visą jų paviršių. Jos turi būti sandarios, be plyšių, kuriuose galėtų kauptis dulkės.

33. Vidiniai ar išoriniai pastato nutekamieji grioveliai ir vamzdžiai, vėdinimo ortakiai, elektros kabeliai įrengiami taip, kad jais negalėtų plisti sprogimas ar gaisras ir būtų lengva juos prižiūrėti. Visų sprogiųjų ir gaisro atžvilgiu pavojingų patalpų sienų, grindų ir lubų apdailos elementai bei komunikacijos (vėdinimo ortakiai, vamzdžiai ir kt.) turi būti įrengiami iš ne žemesnės kaip A2 degumo klasės statybos produktų, elektros laidai ir kabeliai ne žemesnės kaip B_{2ca} degumo klasės. Žemesnės degumo klasės statybos produktai anksčiau minėtais atvejais gali būti naudojami tik tuo atveju, jei nėra galimybės jų pakeisti nedegiais arba tai reglamentuoja technologiniai reikalavimai ir yra pakankama tokių medžiagų saugios eksploatacijos patirtis.

34. Sprogiųjų patalpų viduje turi būti aiškiai pažymėti įėjimai, juose negali būti sudėti jokie daiktai, įranga, inventorius, kėdės ir pan., galintys sutrukdyti skubią darbuotojų evakuaciją. Evakuacijos keliai turi būti pažymėti evakuaciniais ženklais, šviestuvais.

35. Sprogiųjų patalpų visų išėjimų ir takų plotis turi atitikti darbuotojų skaičių ir jais važinėjančių krovimo – transporto priemonių dydį, o evakuacinių išėjimų skaičius – darbuotojų skaičių. Išėjimai ar takai negali būti siauresni negu 0,80 m.

36. Iš sprogiosios patalpos, kurioje vienu metu gali būti 15 ir daugiau žmonių, turi būti ne mažiau kaip du evakuaciniai išėjimai, pro kuriuos vienu metu galėtų išeiti penki žmonės. Trims–penkiems žmonėms gali būti skirtas vienas evakuacinis išėjimas, ne siauresnis kaip 1,40 m. Šešiems–dešimčiai žmonių skirtas evakuacinis išėjimas negali būti siauresnis negu 1,80 m. Patalpoje esant 10 ir daugiau žmonių, 5 žmonėms pridedama 0,6 m evakuacinio išėjimo plotis.

37. Evakuacinio išėjimo iš sprogiosios patalpos durų plotis negali būti mažesnis kaip 1,40 m ir didesnis kaip 2,40 m.

38. Evakuacijai iš sprogiųjų patalpų leidžiamas maksimalus 25 m evakuacinio kelio ilgis nuo patalpos tolimiausios vietos, kur gali būti žmonės, iki apsaugotos nuo sproginio poveikio zonos (nuo sproginio ir gaisro pavojingų veiksnių apsaugotoje zonoje lauke ar tam skirtoje patalpoje ir pan.). Atsižvelgiant į darbo vietų pavojingumą, evakuacijos atstumas atskirais atvejais gali būti mažinamas (žr. skirsnį „Darbo vietoms keliama reikalavimai“).

39. Išėjimo iš sprogiųjų patalpų durys turi atsidaryti į išorę. Jos turi būti lengvai varstomos. Evakuacinių išėjimų durys turi būti be slenksčių. Durys saugyklose, kuriose įrengtos stumdomos durys, visą laiką, kol šiose saugyklose yra darbuotojų, laikomos atidarytos ir užblokuotos, kad negalėtų užsidaryti.

40. Patalpų, kuriose yra smūgiui jautrių sprogmenų, durys ir langai turi užsidaryti švelniai, be smūgių. Šis reikalavimas netaikomas, jei gamybos saugos analizė parodė, kad esamomis sąlygomis turimi sprogmenys nesprogsta ir neužsidega.

41. Patalpų, kuriose yra jautrių saulės spinduliams sprogmenų, langai turi užtikrinti šių medžiagų apsaugą nuo tiesioginio saulės spindulių poveikio.

42. Sprogiojoje teritorijoje esančių pastatų, kuriuose būna darbuotojų, sienos, durys ir langai turi būti pagaminti iš medžiagų, nuo vidinio ar išorinio spaudimo nedūžtančių į aštrias skeveldras.

TREČIASIS SKIRSNIS DARBO VIETOMS KELIAMI REIKALAVIMAI

43. Pastatų ir statinių klasifikavimas pagal jų saugojimą nuo sproginio sprogmenų gamybos darbo vietoje poveikio, taip pat leidžiami darbo vietų išdėstymo variantai įvairiose pavojingumo zonose pagal nelaimingo atsitikimo tikimybės laipsnį nurodyti taisyklių 6 priede.

44. Visos darbo vietos, kuriose yra sproginio pavojus, nuo išėjimo ar patikimos slėptuvės turi būti nutolusios ne toliau negu 7 metrus. Šis atstumas netaikomas saugykloms, taip pat patalpoms, kuriose dirbama su didelių matmenų sprogmenimis (kuriuose naudojama daugiau kaip 100 kilogramų sprogtamosios medžiagos).

45. Darbo procesą būtina organizuoti taip, kad Z1 ir Z2 zonose būtų kuo mažiau žmonių.

46. Jeigu atliekant kurias nors operacijas ir griežtai laikantis darbo saugos taisyklių vis tiek išlieka didelis gaisro ar sproginio pavojus, tokias operacijas atliekant darbuotojai privalo palikti pavojingą zoną arba turi būti apsaugoti specialiais ekranais ar kitais įrenginiais.

47. Būtina periodiškai tikrinti darbo vietų, kuriose yra nuodingų, degiųjų ar sprogiųjų dulkių, dujų ar garų išsiskyrimo pavojus, darbo aplinką. Remiantis gamybos saugos analizės išvadomis, tikrinimų periodiškumas nustatomas gamybos saugos tvarkos apraše.

48. Prieš vykdant remonto darbus sprogiosiose arba greta jų esančiose patalpose turi būti atliekama speciali šių darbų gamybos saugos analizė, atsižvelgiant į galimas avarijas atliekant darbus, parengiamos atskiros taisyklės, kokių atsargumo priemonių reikia imtis atliekant šiuos darbus, įskaitant išankstinį sprogmenų pašalinimą iš patalpų ir patalpų išvalymą bei įrenginių patikrinimą prieš pradedant darbus. Jeigu prieš pradedant darbus yra numatoma, kad ne visi sprogmenys bus pašalinti iš patalpų, atliekamus darbus turi nuolat stebėti kvalifikuotas darbuotojas, gerai žinantis, koks pavojus gresia šiose patalpose, taip pat evakuojami visi darbuotojai, kuriems nebūtina dalyvauti atliekant šiuos darbus.

49. Sprogiosiose patalpose turi būti nuolat palaikoma švara. Nusėdusias dulkes reikia nuolat šluostyti, kad susikaupęs didelis jų kiekis nesukeltų pavojaus. Gamybos saugos tvarkos apraše nustatomi patalpų valymo metodai ir periodiškumas.

IV SKYRIUS SPROGMENŲ GAMYBOS SAUGOS UŽTIKRINIMAS

50. Sprogmenų gamyba, projektavimas, ženklinimas, pakavimas ir bandymai turi būti vykdomi griežtai laikantis patvirtinto technologinio proceso. Įmonėje turi būti reikalinga

technologinė dokumentacija su nurodytomis medžiagų sunaudojimo normomis, pagal kurią būtų galima patikrinti technologinės drausmės laikymąsi kiekvienoje darbo vietoje.

51. Pagaminti sprogmenys turi atitikti esminius saugos reikalavimus, nurodytus taisyklių 1 priede. Sprogmenų atitikties patikrinimo procedūros nurodytos taisyklių 2 priede. Už tai, kad civilinėje apyvartoje realizuojamų sprogmenų charakteristikos atitiktų vertes, nurodytas atitikties sertifikatuose, atsako civilinių pirotechnikos priemonių gamintojai (tiekėjai).

PIRMASIS SKIRSNIS GAMYBOS TECHNOLOGIJAI KELIAMI REIKALAVIMAI

52. Žaliavas ir pusgaminius, įeinančius į sprogmenų sudėtį, prieš naudojant būtina patikrinti ir rūpestingai iš jų pašalinti visus svetimkūnius, jeigu tokių svetimkūnių buvimas didina atsitiktinio sprogimo pavojų. Minėtas žaliavas ir pusgaminius, jeigu jie priskiriami prie sprogmenų, kitas pavojingas medžiagas į jų perdirbimo ar panaudojimo vietą galima atgabenti tik prieš jas panaudojant, imantis visų atsargumo priemonių, kad jos atsitiktinai neišsibarstytų ar nesusidarytų mišinių, galinčių sukelti pavojingų reakcijų.

53. Iš vieno sprogiojoje teritorijoje esančio pastato ar statinio į kitą žaliavos ir pusgaminių turi būti gabenami induose, į kuriuos negali patekti jokie svetimkūniai. Indai turi būti pagaminti iš lengvai valomų medžiagų, nesukeliančių pavojingų reakcijų. Šiais indais turi būti lengva naudotis, jų konstrukcija turi leisti patikimai pakabinti juos prie krovimo mechanizmų.

54. Sprogmenų gamybos patalpose negali būti jokios nereikalingos įrangos ar įrankių, jokių pašalinių medžiagų. Pasinaudojus įranga arba įrankiais ar pasibaigus darbo dienai, jie tinkamai išvalomi ir tvarkingai sudedami. Darbo instrukcijose, be kasdienio patikrinimo ir valymo, nustatomas inventoriaus priežiūros periodiškumas. Įrangą ir įrankius leidžiama naudoti tik nustatytam darbui atlikti.

55. Sprogiosiose patalpose gali būti naudojama įranga ir įrankiai, nesukeliantys pavojingų elektros ar mechaninių kibirkščių, smūgių, trinties ar kitų pavojingų poveikių, technologiniai įrenginiai, įranga ir įrankiai negali turėti detalių, galinčių įkaisti iki pavojingos temperatūros. Turi būti apsaugota nuo sprogstamųjų medžiagų dulkių kaupimosi ant įrenginių detalių, kur jos gali sukelti pavojingą trintį arba įkaisti, ypač pavarų sistemų viduje. Draudžiama testuoti darbą su įrenginiais ar mechanizmais, kuriuose trintis ar temperatūra viršija leistinas normas.

56. Draudžiama dirbti su netvarkingais įrenginiais, esant netvarkingai automatikos įrangai, išjungtiems matavimo ir apsaugos prietaisams.

57. Įmonėje turi būti įrenginių planinio profilaktinio patikrinimo grafikas, jo turi būti griežtai laikomasi.

58. Suteptant įrenginius, joks tepalo ir degiųjų ar sprogstamųjų medžiagų mišinys neturi sukelti reakcijos, pavojingos patalpoje esantiems darbuotojams.

ANTRASIS SKIRSNIS ŠILDYMO PRIETAISAMS KELIAMI REIKALAVIMAI

59. Nė viena pastatų šildymo įrenginių detalė neturi įkaisti iki pavojingos temperatūros (pavojinga temperatūra nustatoma gamybos saugos tvarkos apraše). Atsižvelgiant į naudojamų medžiagų rūšį (jeigu tai būtina), specialūs įrenginiai sprogmenų gamybos ir perdirbimo patalpose privalo palaikyti tinkamą oro drėgmę ir temperatūrą.

60. Jeigu sprogiosioms patalpoms šildyti naudojami radiatoriai, jie turi būti pagaminti iš medžiagų, atsparių naudojamų cheminių medžiagų poveikiui, arba padengti atitinkamu apsauginiu

sluoksniu. Jeigu ant radiatorių gali nusėsti pavojingos dulkės, jų paviršiai turi būti lygūs. Radiatoriai montuojami ant grindų, šalia sienos ar pritvirtinami prie lubų taip, kad juos būtų galima lengvai nuvalyti iš visų pusių.

61. Jeigu patalpos, kuriose yra sprogųjų ar degųjų dulkių, dujų ar garų, šildomos pučiant šiltą orą, šilto oro generatoriai turi būti įrengti už patalpos ribų, bet kokia recirkuliacija draudžiama, išskyrus tuos atvejus, kai prieš kiekvieną recirkuliaciją oras tinkamai išvalomas nuolat tikrinamais ir valomais aparatais.

62. Vietos angoms, pro kurias pučiamas šiltas oras, parenkamos taip, kad patalpoje nesusidarytų dulkes sukeliančių sūkurių.

63. Draudžiama patalpas šildyti oru, kuris sušyla cirkuliuodamas aplinkui degimo kamerą.

64. Patalpose, kuriose būna sprogstamųjų medžiagų dulkių, turi būti reguliariai tikrinamas ir valomas įrengtų ventiliatorių dulkių surinkimo mechanizmas. Tikrinimo ir valymo periodiškumas nustatomas gamybos saugos tvarkos apraše.

TREČIASIS SKIRSNIS PRIEŠGAISRINĖS SAUGOS REIKALAVIMAI

65. Šiame skirsnyje nustatyti papildomi sprogmenų gamybos įmonėms keliami priešgaisrinės saugos reikalavimai, kurie reglamentuoja atskirų statinio saugos ir paskirties dokumentų taikymo atvejus.

66. Priešgaisriniai gelbėjimo padaliniai įmonėse steigiami Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. birželio 19 d. nutarimo Nr. 794 „Dėl Kriterijų, pagal kuriuos gaisro atžvilgiu pavojingo objekto savininkui (valdytojui) atsiranda pareiga steigti priešgaisrinį gelbėjimo padalinį (žinybines priešgaisrines pajėgas), ir Atvejų, kai gaisro atžvilgiu pavojingo objekto savininkas (valdytojas) sudaro sutartį su Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentu prie Vidaus reikalų ministerijos, patvirtinimo“ nustatytais atvejais.

67. Gaisro aptikimo ir signalizavimo sistema turi būti projektuojama vadovaujantis galiojančių teisės aktų, reglamentuojančių šių sistemų įrengimą, reikalavimais visose įmonės sprogiosiose ir gaisro atžvilgiu pavojingose patalpose nepriklausomai nuo patalpų ploto. Gaisro atžvilgiu pavojingose patalpose gali būti įrengiama konvencinė arba adresinė gaisro aptikimo ir signalizavimo sistema, o sprogiosiose patalpose – tik adresinė gaisro aptikimo ir signalizavimo sistema.

68. Gaisro aptikimo ir signalizavimo sistemos rodymo ir valdymo įranga turi būti įrengta apsaugotame nuo sprogo poveikio gaisriniame poste (už Z5 zonos ribų).

69. Įmonės gaisriniame poste turi būti darbuotojų veiksmų, atliekamų kartu su specialiomis tarnybomis likviduojant galimus incidentus, planas, teritorijos schema, kurioje matytųsi pastatų išdėstymas, privažiavimo keliai, pavojingos zonos, vandens šaltiniai, elektros išjungimo vietos. Gaisriniame poste ištisą parą privalo būti mokymus išėjęs darbuotojas. Apie kilusį sproginį gaisrą įmonės darbuotojai privalo nedelsdami informuoti avarines tarnybas teisės aktų nustatyta tvarka.

70. Įmonės teritorijoje bei visose įmonės patalpose, kur nuolat arba nors laikinai gali būti žmonių, turi būti įrengta pranešimo apie gaisrą ir sproginį sistemą. Pastatuose ir lauke įrengiamos priemonės garso ir šviesos signalais pranešti apie gaisrą arba sproginį, lauke papildomai, be išvardytų priemonių, turi būti įrengti garsiakalbiai, per kuriuos būtų galima informuoti darbuotojus apie incidentą ir koordinuoti jų veiksmus. Pranešimo sistemos turi būti valdomos iš gaisrinio posto. Pranešimo sistemų įrenginiai turi veikti nutrūkus elektros energijos tiekimui iš išorės tinklų.

71. Gelbėjimo tarnyboms skirti privažiavimai ir priejimai prie visų sprogųjų ir gaisro atžvilgiu pavojingų pastatų turi būti įrengti ne pavojingesnėse kaip Z4 zonose. Priešgaisrinės priemonės (priešgaisriniai hidrantai, gaisriniai rezervuarai, gaisriniai postai, gesinimo stotys, siurbinės ir kt.), reikalingos gaisrui ar avarijai likviduoti, turi būti išdėstytos apsaugotoje nuo sprogo poveikio zonoje (ne pavojingesnėje kaip Z5).

72. Siekiant užtikrinti kuo saugesnį ugniagesių darbą įmonės avarijos atveju, būtina numatyti priemones, leidžiančias kuo daugiau gaisrų gesinimo ir gelbėjimo darbų vykdyti iš apsaugotos nuo sprogo poveikio zonos (tai gali būti saugioje sienoje numatytos angos gesinimo medžiagoms tiekti, jungimosi sausvamzdžiai ir pan.).

73. Sprogiųjų patalpų plotas tarp REI-M 180 atsparumo ugniai priešgaisrinių sienų (ekranų) neturi viršyti 1000 kv. m. Gaisro atžvilgiu pavojingos patalpos turi būti atskirtos nuo sprogiųjų patalpų ne mažesnio kaip EI 45 atsparumo ugniai priešgaisrinėmis pertvaromis ir EI₂ 30 atsparumo ugniai durimis, kiek tai leidžia sprogmųjų gamybos technologija.

74. Pastatuose, kuriuose yra ir sprogiosios, ir gaisro atžvilgiu pavojingos patalpos, kai gaisro atžvilgiu pavojingų patalpų plotas viršija 300 kv. m, turi būti įrengiama automatinė gaisro gesinimo sistema. Automatinės gaisro gesinimo sistemos įrengimas (neįrengimas), atsižvelgiant į technologiniame procese naudojamas medžiagas, turi būti pagrįstas technologiniais reikalavimais kartu su gamybos saugos analizės išvadomis.

75. Sprogiesiems pastatams lauko gaisrinio vandentiekio tinklai ir statiniai įrengiami vadovaujantis galiojančiais statybos techniniais dokumentais, reglamentuojančiais šių sistemų įrengimą. Statinių vidaus gaisrinio vandentiekio sistemos įrengimas (neįrengimas), atsižvelgiant į technologiniame procese naudojamas medžiagas, turi būti pagrįstas technologiniais reikalavimais kartu su gamybos saugos analizės išvadomis.

76. Sprogstamųjų medžiagų lydymo talpyklose ir technologiniuose įrenginiuose, kuriais apdirbamos darbo proceso metu galinčios užsiliepsnoti ir sukelti gaisrą medžiagos, turi būti įmontuoti automatiniai gaisro gesinimo įrenginiai, atitinkantys gesinamų medžiagų rūšį. Jeigu užsidegus technologiniam įrenginiui yra įmanoma prieiti prie darbo vietos, minėti gaisro gesinimo įrenginiai privalo turėti galimybę valdyti juos ir rankiniu būdu.

77. Turi būti parengtos kiekvienos sprogiosios teritorijos, zonos, patalpos priešgaisrinės saugos instrukcijos.

78. Sprogiosios teritorijos, zonos, patalpos priešgaisrinės saugos instrukcijose turi būti numatyti konkretūs ten dirbančių darbuotojų veiksmai, kad būtų išvengta gaisro ar avarinės situacijos, kilusio gaisro gesinimo būdai ir priemonės, darbuotojų evakavimo keliai kilus gaisrui ar susidarius avarinei situacijai.

79. Į sprogiąsias patalpas draudžiama įnešti lengvai užsidegti galinčias medžiagas, tokias kaip medžio anglį (sutrintą į miltelius arba ne), atliekas, alyvoje ar riebaluose sumirkytus skudurus ar vatą, išskyrus atvejus, kai jas reikia nedelsiant panaudoti, o panaudotos jos tuoj pat pašalinamos iš patalpos.

80. Jeigu sprogiojoje teritorijoje šalinama žolė ir krūmai, tam tikslui gali būti naudojami tik tokie preparatai, kurie susimaišę su toje teritorijoje naudojamomis medžiagomis nesukelia pavojingos reakcijos.

KETVIRTASIS SKIRSNIS ELEKTROSAUGOS REIKALAVIMAI

81. Patalpose, kuriose kaupiasi degiosios dujos ar garai, degiosios ar sprogiosios dulkės, esančių elektros prietaisų apsaugos laipsnis nustatomas remiantis Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2012 m. vasario 3 d. įsakymo Nr. 1-22 „Dėl Elektros įrenginių įrengimo bendrųjų taisyklių patvirtinimo“ nuostatomis ir gamybos saugos analizės išvadomis. Sprogiosiose ir gaisro atžvilgiu pavojingose zonose elektros prietaisų konstrukcija turi atitikti tai zonai keliamus reikalavimus.

82. Sprogiojoje teritorijoje negalima instaliuoti jokios neizoliuotų laidų elektros srovės oro linijos. Paskirstymo kabeliai turi būti požeminiai.

83. Bendroje visų elektros įrenginių paskirstymo schemoje turi būti sumontuotas įtaisas, kuriuo prireikus galima išjungti elektros srovę atskirai kiekviename pastate ar grupėje pastatų. Kiekvienoje sprogiojoje patalpoje elektros srovę turi būti galima išjungti už patalpos ribų netoliese esančiu valdymo įtaisu. Šis įtaisas turi būti lengvai atpažįstamas ir prieinamas.

84. Požeminio tinklo trasą paviršiuje būtina pažymėti gairėmis arba specialiais ženklais, leidžiančiais nustatyti požeminių tinklų rūšį ir vietą.

85. Pasibaigus darbo laikui, visi sprogųjų patalpų įrenginiai turi būti išjungiami iš elektros tinklo (išskyrus pirmos kategorijos vartotojus).

86. Sprogmenys turi būti laikomi saugiu atstumu nuo elektros tinklo ir jo įrenginių, kad dėl tinklo ar įrenginio gedimo jie negalėtų užsidegti ar sukelti sprogimo. Būtina imtis atsargumo priemonių, kad elektriniai įjungimo įtaisai negalėtų ne laiku įsijungti dėl indukcijos arba dėl srovės nuotėkio, kuriuos sukelia elektros prietaisai, taip pat sugedus šiems prietaisams dėl radijo ar radiolokacinių siųstuvų elektromagnetinio spinduliavimo, netgi kai šie yra už įmonės ribų.

87. Jeigu darbui su sprogmenimis reikia nešiojamų ar kilnojamų elektros įrenginių ar matavimo prietaisų, gamybos saugos tvarkos apraše turi būti nustatytos šiuos įrenginius ar prietaisus naudojančių darbuotojų apsaugos sąlygos, taip pat įrenginių ir prietaisų izoliacijos bei įžeminimo patikrinimai, tokių patikrinimų periodiškumas.

88. Elektrinius lituoklius darbui galima naudoti, jeigu jie darbo metu automatiškai atjungiami nuo maitinimo šaltinio arba gamybos saugos analizė parodė, kad maitinimo šaltinis nekelia pavojaus konkrečioje sprogiojoje patalpoje.

89. Sprogiosiose patalpose visos įrenginių bei statybinių konstrukcijų laidžiosios dalys, įžeminimo ir apsauginiai laidininkai, taip pat apsauginiai nuliniai laidininkai, prie kurių yra įmanoma vienu metu prisiliesti, turi būti sujungti elektrine jungtimi, suvienodinančia jų potencialus. Šis reikalavimas netaikomas, jeigu gamybos saugos analizė parodė, kad toks sujungimas nesumažina kibirkščiavimo galimybių.

90. Įmonės pastatų žaibosaugos įrenginiai projektuojami ir įrengiami pagal I išorinės statinių apsaugos klasės reikalavimus.

91. Bendras įžeminimas atliekamas apjuosiant pastatus metaliniu žiedu prie pamatų. Ant pastatų, kuriuose yra sprogųjų patalpų, įrengti žaibolaidžiai prijungiami tiesiogiai prie šio žiedo, prie kiekvieno sujungimo atliekamas įžeminimas. Šie įžeminimai turi būti įrengti gana toli nuo pastato elektros kabelių bei apsauginių kabelių, kad nebūtų pavojaus atsirasti kibirkštims tarp įžeminimo elementų ir kitų kabelių.

92. Dirbant su jautriais statinėms elektros iškrovoms sprogmenimis, siekiant išvengti darbo proceso metu atsirandančių statinių elektros iškrovų, būtina naudoti įtaisas, užtikrinančius susidarančių elektros krūvių nutekėjimą, arba kitas veiksmingas priemones. Darbuotojų drabužiuose, avalynėje ir naudojamose įrangoje neturi susikaupti pavojingo dydžio statinis elektros krūvis. Tam statinio įžeminimo laidininkai gali būti tiesiogiai prijungiami prie pagrindinio pastato įžeminimo kontūro.

PENKTASIS SKIRSNIS

ASMENINĖS APSAUGOS PRIEMONĖS

93. Kai darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų negali užtikrinti kolektyvinės apsaugos priemonės, darbuotojams išduodamos asmeninės apsaugos priemonės – kaukės, pirštinės, avalynė, akiniai ar kitos asmeninės apsaugos priemonės, kaip tai yra numatyta Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2007 m. lapkričio 26 d. įsakyme Nr. A1-331 „Dėl Darbuotojų aprūpinimo asmeninėmis apsaugos priemonėmis nuostatų patvirtinimo“. Darbdavio atstovas privalo imtis visų įmanomų priemonių, kad darbuotojai tikrai naudotųsi šiomis apsaugos priemonėmis ir tinkamai jas prižiūrėtų.

94. Kiekvienam sprogiojoje teritorijoje dirbančiam darbuotojui, atsižvelgiant į atliekamo darbo pobūdį ir pavojingumą, darbdavio atstovas privalo išduoti specialius darbo drabužius, jis taip pat organizuoja šių drabužių priežiūrą ir valymą. Jeigu šių drabužių impregnavimo medžiaga padidina jų užsidegimo galimybę, būtina įsitikinti, kad drabužių valymas įmonės viduje ar už jos ribų bus atliekamas laikantis reikalingų atsargumo priemonių.

95. Patalpose, kuriose atliekamų operacijų metu išsiskiria žmogaus sveikatai pavojingos dulkės, draudžiama dirbti asmenims be kvėpavimo takų apsaugos priemonių.

96. Jeigu darbo patalpose esančios medžiagos gali įsigerti į drabužius ir dėl to padidėja drabužių užsidegimo galimybė, drabužiai ne darbo metu turi būti kabinami gretimose patalpoje arba specialioje spintoje. Jeigu kai kurių darbuotojų sutepti darbo drabužiai kelia pavojų, šiems darbuotojams skirtą drabužinę, atskirtą nuo patalpos dušams ir praustuvėms, turi sudaryti dvi atskiros patalpos, vienoje iš jų turi būti spintos jų asmeniniams drabužiams, kitoje – spintos darbo drabužiams.

97. Darbą būtina organizuoti taip, kad, įvykus įvykiui darbe, kurio metu darbuotojas patyrė žalą sveikatai, nedelsiant bet kuriuo paros metu būtų galima ryšio priemonėmis iškviesti medicinos pagalbą ir naudotis įmonėje esančiomis pirmosios pagalbos suteikimo priemonėmis. Medicinos pagalbos posto, transporto priemonių nukentėjusiems asmenims transportuoti, sutarčių su gydymo įstaiga dėl nukentėjusio asmens priėmimo bet kuriuo paros metu būtinumas nustatomas rengiant įmonės projektą.

98. Šalia patalpų, kuriose yra personalo nudegimo nuo atviros liepsnos pavojus, turi būti gesinimo įrenginiai – baseinas, stiprios srovės dušas ar specialūs apdangalai. Atsižvelgiant į kiekvienoms patalpoms būdingą pavojų yra nustatomas naudojamų liepsnos gesinimo įrenginių tipas.

99. Patalpose, kuriose yra cheminio nudegimo pavojus, prie išėjimo būtina įrengti dušo kabiną. Atsižvelgiant į kiekvienoms patalpoms būdingą pavojų, be dušo kabinos galima naudoti papildomas priemones nuo nudegimo arba dušo kabiną pakeisti kitomis priemonėmis nuo nudegimo.

ŠEŠTASIS SKIRSNIS

SPROGMENŲ TRANSPORTAVIMO IR SANDĖLIAVIMO SAUGOS REIKALAVIMAI

100. Naudojant sprogmenims vežti skirtus įrenginius, mašinas ir mechanizmus turi būti imamasi priemonių, kad būtų išvengta krovinio kritimo, išbarstymo ir bet kokio pavojingo sprogmenų užteršimo.

101. Naudojant įrenginius, skirtus nenutrūkstamai gabenti sprogmenims nuo vienos darbo vietos prie kitos, turi būti užtikrinta, kad sprogimas ar gaisras, įvykęs vienoje darbo vietoje, nebus šiais įrenginiais perduotas į kitą darbo vietą.

102. Vamzdžių, skirtų skystoms sprogstamosioms medžiagoms ar jų suspensijoms nuo vienos darbo vietos prie kitos gabenti, skersmuo turi būti mažesnis, negu gamybos saugos analizės nustatytas sprogimo kritinis skersmuo. Be to, galima naudoti efektyvius įtaisus (sprogimo atbulinius vožtuvus, ugnies vožtuvus ar pan.), kurie neleidžia sprogimui plisti. Siurbliai, naudojami šioms medžiagoms transportuoti, turi būti pritaikyti joms ir jų keliamam pavojui.

103. Konvejerio juosta turi būti atspari ugnies poveikiui (medžiaga, kuria liepsna neplinta) ir naudojamų cheminių medžiagų poveikiui.

104. Remiantis gamybos saugos analizės išvadomis, nustatomi įmonėje naudojamų įrenginių ir mechanizmų, skirtų periodiškai gabenti sprogmenims, variklių apsaugos būdai.

105. Įrenginiai ir mechanizmai, skirti periodiškai gabenti sprogmenims, turi judėti tam tikslui skirtomis juostomis ir zonomis, aiškiai paženklintomis ir apšviestomis, be to, jų paviršius turi būti lygus, be įdubimų, išsikišimų ar kitokių kliūčių. Kroviniai tvarkingai sudedami ant transportavimo įrenginių ar mechanizmų, kad gabenantis darbuotojas juos gerai matytų.

106. Siekiant sprogiojoje teritorijoje išvengti maišaties naudojant įvairias gabenimo priemones, jas rekomenduotina pažymėti patvariais ir gerai matomais ženklais pagal sektorius, kuriuose joms leidžiama judėti.

107. Sandėliuose ir transporto priemonėse turi būti laikomi tik įpakuoti sprogmenys. Pakuotė turi atlaikyti apkrovas, susidarančias pakraunant, vežant ir saugant sprogmenis. Sprogmenys neturi byrėti iš pakuočių. Pažeistą pakuotę būtina nedelsiant pašalinti iš saugyklos, saugyklą gerai išvalyti nuo galėjusių joje pasklisti medžiagų, išbyrėjusias medžiagas kruopščiai surinkti į kitą tarą, pasverti, esant galimybei – panaudoti pagal paskirtį (nesant tokios galimybės – sunaikinti nustatyta tvarka). Reikia stengtis išvengti bet kokio atsitiktinio sandėliuojamų sprogmenų susimaišymo, galinčio sukelti pavojingą reakciją.

108. Saugomus sprogmenis, kurie sendami tampa chemiškai nestabilūs, reikia nuolat tikrinti, tikrinimo periodiškumas nustatomas vidaus taisyklėse ir instrukcijose. Minėtus sprogmenis reikia pašalinti ir sunaikinti, jeigu kontrolės rezultatai neigiami. Kontrolės rezultatai užfiksuojami registracijos knygoje, nurodant darbdavio atstovo pavedimu atlikusio patikrinimą asmens pavardę ir pareigas.

109. Saugykloje prie kiekvienos sekcijos (skyriaus) turi būti lentelė, nurodanti saugomų sprogmenų rūšį ir maksimalų jų kiekį. Saugykloje, spintoje ar dėžėje galima laikyti tik tuos sprogmenis, kuriems saugoti jie skirti; juose negali būti laikomos jokios kitos medžiagos.

110. Kiekvienoje saugykloje ant įėjimo durų turi būti iškabinta informacija, kokias gesinimo priemones naudoti užsidegus toje saugykloje laikomoms medžiagoms ar sprogmenims. Saugykloje turi būti pakankamas tokių gesinimo priemonių kiekis.

111. Saugojimo kameros ir takai, vedantys į jas, turi būti tokio dydžio ir taip išdėstyti, kad darbuotojai galėtų greitai evakuotis ir būtų kuo mažesnis pavojus susidurti sprogmenis gabenančioms priemonėms.

112. Požeminėms saugykloms užpilti naudojamas gruntas neturi savaime įkaisti.

113. Medžiagai, iš kurios pagaminta pakuotė, liečiantis su sprogmenimis neturi kilti trinties arba pavojingų reakcijų su sprogstamosiomis medžiagomis, kuriomis užtaisyti sprogmenys.

114. Sprogmenų pakuočių rietuvė turi būti stabili. Jeigu kraunama rankomis, viršutinio sluoksnio apačia neturi būti aukščiau negu 1,60 m virš grindų. Jeigu krauti naudojami tam pritaikyti mechanizmai, rietuvė negali būti aukštesnė negu 3 metrai. Šio punkto reikalavimai netaikomi nejudantiems stelažams, tačiau su sąlyga, kad darbuotojas visada tinkamai pastatys krovinį, dėl riboto matomumo jo nenumesdamas ar nepadarydamas manevravimo klaidos.

115. Sprogmenų, net ir įpakuotų į pervežimo tarą, negalima mėtyti ar vilkti.

116. Pakuočių negalima atidaryti sandėliuose. Už sandėlių ribų atidarytas pakuotes, kuriose yra sprogmenų likučių, galima vėl grąžinti į sandėlį, bet tik pakuotes patikrinus ir tinkamai uždarius.

117. Avarijos metu iš pakuočių pasklidusias sprogstamąsias medžiagas, naudojant gamybos saugos analizės patvirtintus būdus, reikia nedelsiant surinkti, esant galimybei – panaudoti pagal paskirtį, nesant tokios galimybės – padaryti nekenksmingas vietoje arba sunaikinti išgabenus.

SEPTINTASIS SKIRSNIS

SPROGMENŲ ATLIEKŲ APDOROJIMO SAUGOS REIKALAVIMAI

118. Jeigu gamybos atliekas sudaro skirtingų rūšių sprogstamosios medžiagos, jas reikia surinkti atskirai, išskyrus tuos atvejus, kai gamybos saugos analizė parodė, kad galima kai kurias atliekas rinkti kartu. Atliekas reikia sudėti į uždarus, kruopščiai atskirtus ir pritaikytus konkrečiai atliekų rūšiai indus. Patalpose esantys indai atliekoms turi būti nedidelės talpos; jie turi būti dažnai

išpilami į didesnės talpos indus, esančius už patalpos ribų, kuriuose laikomos tos pačios rūšies atliekos ir kurie ištuštinami rečiau. Siekiant nustatyti leistiną atliekų kiekį ir išvengti įvairių rūšių atliekų mišinio, kuris galėtų būti pavojingas, darbo instrukcijose ir vidaus taisyklėse turi būti nustatyta atliekų išvežimo ir įvairių indų žymėjimo tvarka.

119. Atliekos, kurių negalima panaudoti gamyboje, naikinamos susprogdinant ar sudeginant tam skirtoje vietoje ir naudojant specialius įrenginius. Gamybos saugos tvarkos apraše ir instrukcijose turi būti nustatyti sunaikinimo metodai ir personalo apsaugos būdai, maksimalūs vienu metu naikinamų atliekų kiekiai.

120. Netinkamas naudoti sprogstamąsias medžiagas, jų likučius ar brokuotas medžiagas, valant įrenginius surinktas medžiagas ir valyti panaudotas medžiagas reikia sudėti į specialius indus, išvežti ir sunaikinti taisyklių 118 punkte nurodyta tvarka.

121. Šovinių su kapsulėmis ar sprogmenų su degtuvais negalima laikyti kartu su kitomis atliekomis; juos reikia naikinti atskirai.

122. Gamybos metu gautas vandens nuotekas, jeigu jose gali būti sprogiųjų ar degiųjų medžiagų, būtina perdirbti, kad jose pavojingų medžiagų neliktų.

123. Perdirbant skystas atliekas, negalima maišyti skirtingų nuotekų, išskyrus tuos atvejus, kai atlikus gamybos saugos analizę nustatyta, kad tai nepadidins keliamo pavojaus.

AŠTUNTASIS SKIRSNIS REIKALAVIMAI DĖL ASMENŲ MOKYMO

124. Darbdavys turi užtikrinti, kad darbuotojai būtų kompetentingi, atestuoti ir sugebėtų organizuoti ir vadovauti jų kompetencijos srities darbams, atliekamiems sprogiąjoje teritorijoje. Darbdavys turi kontroliuoti, kad jo pavaldiniai, įgalioti vykdyti ar kontroliuoti su sprogmenų gamyba susijusias operacijas, sugebėtų atlikti savo darbą ir turėtų visas būtinas priemones, kurios leidžia užtikrinti griežtą eksploatacijos bei sprogmenų gamybos saugos taisyklių laikymąsi. Šio punkto nuostatos taikomos ir fiziniams asmenims, vykdantiems sprogmenų gamybą.

125. Su sprogmenų gamyba susijusias operacijas gali atlikti tik asmenys, ne jaunesni kaip 21 metų amžiaus, turintys reikiamą šiam darbui kvalifikaciją, baigę mokymo kursus pagal Sprogdintojų mokymo programą, patvirtintą Lietuvos policijos generalinio komisaro 2016 m. lapkričio 3 d. įsakymu Nr. 5-V-891 „Dėl Sprogdintojų mokymo programos patvirtinimo“ (toliau – Sprogdintojų mokymo programa), ir turintys profesinio mokymo teikėjo išduotą pažymėjimą.

126. Prieš pradėdamas dirbti su sprogmenimis, darbuotojas įmonės nustatyta tvarka mokomas ir supažindinamas su įmonės norminiais teisės aktais, susijusiais su apsauga nuo sprogo.

127. Darbo sprogiąjoje patalpoje ar zonoje taisyklės ir instrukcijos, priešgaisrinės saugos instrukcijos turi būti patalpos viduje ar aplinkoje lengvai prieinamoje vietoje arba šalia darbo vietos. Šalia darbo vietų papildomai gali būti iškabinami atskiri šių taisyklių (instrukcijų) išrašai, susiję su tose vietose atliekamomis operacijomis.

128. Darbuotojai, atliekantys su sprogmenų gamyba susijusias operacijas, turi būti periodiškai instruktuojami, mokomi ir atestuojami. Mokymų apimtis ir periodiškumas priklauso nuo darbuotojų pareigų ir jiems priskirtos atsakomybės ir yra nustatomi Sprogdintojų mokymo programoje ir gamybos saugos tvarkos apraše. Prireikus darbdavio atstovas organizuoja papildomą darbuotojų mokymą ir jų žinių patikrinimą. Darbuotojų mokymo ir jų žinių patikrinimo tvarka turi būti numatyta gamybos saugos tvarkos apraše.

V SKYRIUS REIKALAVIMAI DĖL ATITIKTIES ĮVERTINIMO

129. Versdamasis licencijuojama veikla, sprogmenų gamintojas privalo pagamintus sprogmenis ženklinti ir gauti jų atitikties įvertinimą, kaip tai yra numatyta Įstatymo 4, 5 ir 10 straipsniuose.

130. Įvertinimą, ar sprogmenys atitinka esminius saugos reikalavimus, pagal nustatytas procedūras atlieka paskelbtoji (notifikuota) įstaiga, atitinkanti taisyklių 8 priede pateiktus minimalius kriterijus.

131. Gamintojas parengia rašytinę kiekvieno sprogmens tipo Europos Sąjungos atitikties deklaraciją pagal reikalavimus, nustatytus taisyklių 7 priede, ir saugo ją 10 metų po sprogmens pateikimo rinkai dienos, kad sprogmenų civilinės apyvartos kontrolę atliekančios institucijos galėtų ją patikrinti. Europos Sąjungos atitikties deklaracijoje nurodoma, kokio tipo sprogmeniui ji buvo parengta.

VI SKYRIUS TAISYKLIŲ NUOSTATŲ TAIKYMAS

132. Darbdavio atstovas gamybos saugos dokumentus turi pateikti sprogmenų civilinės apyvartos kontrolę atliekančioms institucijoms bei Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos, Valstybinei darbo inspekcijai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Nacionaliniam visuomenės sveikatos centrai prie Sveikatos apsaugos ministerijos šių institucijų reikalavimu, taip pat supažindinti su jais įmonėje veikiančios įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybą.

VII SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

133. Asmenys, pažeidę šių taisyklių reikalavimus, atsako Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

134. Juridiniai asmenys, nesutinkantys su valstybės institucijų pareigūnų sprendimais, priimtais vadovaujantis šių taisyklių nuostatomis, turi teisę juos apskųsti Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.
